





**LINIA FILMOWA**

seria Linia Filmowa

redakcja serii Grażyna Świętochowska

  
manggha



Wydawnictwo  
Uniwersytetu  
Gdańskiego

# Wajda dokumentalny

pod redakcją Krzysztofa Kornackiego

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego  
Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha

Gdańsk-Kraków 2023

Recenzent  
Dr hab. Andrzej Szpulak, prof. UAM

Redaktor Wydawnictwa  
Joanna Kamień

Projekt okładki, stron tytułowych i layoutu  
Rafał Sosin

Na okładce  
Andrzej Wajda, *Autoportret*, 11.07.1984, pióro na papierze, 19,5 x 12,5 cm,  
ze zbiorów Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha  
Andrzej Wajda, *Autoportret*, 14.07.1984, akwarela, pióro na papierze, 19,5 x 12,5 cm,  
ze zbiorów Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha

Projekt logo serii  
Jacek Michałowski

Skład i łamanie  
Maksymilian Biniakiewicz

Książka sfinansowana przez:  
Rektora Uniwersytetu Gdańskiego,  
Dziekan Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego,  
Centrum Filmowe Uniwersytetu Gdańskiego im. Andrzeja Wajdy  
oraz Instytut Badań nad Kulturą Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański  
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-597-8

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego  
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot  
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206  
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl  
wydawnictwo.ug.edu.pl

Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha  
ul. M. Konopnickiej 26, 30-302 Kraków  
tel. + 48 12 267 27 03, fax: 12 267 40 79  
e-mail: muzeum@manggha.pl  
www.manggha.pl

Księgarnia internetowa: [wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/](http://wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/)

Druk i oprawa  
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego  
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot  
tel. +48 58 523 14 49

## SPIS TREŚCI

Piotr Stepnowski

*Przedmowa*

**7**

Katarzyna Nowak

*Przedmowa*

**11**

Krzysztof Kornacki

*Wstęp*

**17**

Mirostław Przyłipiak

*Refleksja nad dokumentalizmem w filmach fabularnych*

*Andrzeja Wajdy: Korczak i Wałęsa. Człowiek z nadziei*

**23**

Katarzyna Mąka-Malatyńska

*Czy Wajda mógł zostać dokumentalistą?*

*Etiudy dokumentalne Andrzeja Wajdy na tle produkcji  
szkolnych*

*i późniejszych filmów reżysera*

**65**

Piotr Zwierzchowski  
*Andrzeja Wajdy lekcje polskiego kina*  
**85**

Małgorzata Jarmułowicz  
*Klische pamięci Andrzeja Wajdy*  
**103**

Mateusz Matysiak  
*„Nie dość dziesiątka projektów teatralnych i filmowych,  
to jeszcze Archiwum zaprzęta moją głowę”, czyli Wajda archiwalny*  
**119**

Mikołaj Jazdon  
*Portret jak autoportret. O filmie dokumentalnym  
Andrzeja Brzozowskiego Sygnowane Andrzej Wajda*  
**165**

Krzysztof Kornacki  
*Wajdontologia. Dokumentalizm Andrzeja Wajdy*  
**187**

Anna Król  
*Wróblewski według Wajdy. Notatki z planu*  
**223**

*O Autorach*  
**227**

Dokładnie dwa lata temu, 4 października 2021 r. podczas uroczystej inauguracji roku akademickiego na Uniwersytecie Gdańskim otworzyliśmy niezwykłą wystawę rysunków Andrzeja Wajdy i nadaliliśmy Jego imię nowo utworzonemu Centrum Filmowemu UG. Te niezapomniane wydarzenia stały się naszym udziałem dzięki współpracy z Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, które z otwartością zareagowało na propozycję wspólnej wystawy na naszej uczelni, udostępniając nam ze swojej kolekcji aż 150 rysunków i akwarel Andrzeja Wajdy. Wystawę uzupełniły także notatniki ze storyboardami oraz 50 oryginalnych plakatów do filmów Wajdy. Zaprezentowaliśmy wówczas w nowo stworzonej sali wystawowej Uniwersytetu Gdańskiego w bibliotece głównej niepowtarzalną i pierwszą w Polsce północnej wystawę prac reżysera, którą swoim patronatem honorowym objęła Pani Krystyna Zachwatowicz-Wajda. Kuratorami wystawy byli – z ramienia Muzeum Manggha dr Anna Król, a z Uniwersytetu Gdańskiego – prof. Kamil Zeidler.

Zwieńczeniem wystawy był finisaż, który zorganizowaliśmy również wspólnie z Muzeum Manggha w formie konferencji naukowej poświęconej dokumentalizmowi Andrzeja Wajdy. Za merytoryczną warstwę konferencji odpowiedzialny był prof. Krzysztof Kornacki z Uniwersytetu Gdańskiego. Tak jak pamiątką po wystawie jest katalog: *Wajda. Człowiek z Gdańska* (red. Joanna Kamień, Anna Król, Kamil Zeidler, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2021, ss. 280), tak prezentowana publikacja jest formą utrwalenia wystąpień prelegentów oraz dyskusji toczących się podczas wspomnianej konferencji.

Z mojej perspektywy książka ta jest jednocześnie kolejnym bardzo miłym pretekstem do kontynuowania współpracy z Muzeum Manggha, które jako współorganizator konferencji jest także współwydawcą tej publikacji. Wydanie niniejsze wpisuje się ponadto w działalność merytoryczną Centrum Filmowego UG im. Andrzeja Wajdy. Można więc powiedzieć, że Wajda wciąż inspirowa i łączy, w tym przypadku dwa jakże ważne dla niego miasta – Gdańsk, którego był honorowym obywatelem i w którym zrealizował ważne dla siebie filmy, a także Kraków, gdzie znajduje się ufundowane przez Reżysera Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Zarówno na Uniwersytecie Gdańskim, jak i w Muzeum Manggha Wajda ma swoje stałe miejsce – od osiemnastu lat jest bowiem doktorem *honoris causa* naszej uczelni i od dwóch lat patronem wspomnianego wyżej Centrum Filmowego UG.

W przedmowie do katalogu *Wajda. Człowiek z Gdańska* napisałem, że „Wartości przekazywane przez Andrzeja Wajdę wpisują się w ideę uniwersytetu jako wspólnoty uczonych i uczących się, w której prawda i wolność mają znaczenie nadrzędne. Wspólnota to solidarność, a wiedza i prawda to wolność – dokładnie te hasła i idee wpisaliśmy w strategię naszej Uczelni. Na Uniwersytecie szczególnie potrzebujemy nauczycieli i mistrzów, którzy swoją wiedzą, mądrością, dokonaniem i autorytetem będą te ideały umacniać, a tym samym będą wspierać jego rozwój i wyznaczać kierunek. Takim Mistrzem niewątpliwie jest dla nas Andrzej Wajda. Używam tu czasu teraźniejszego w pełni świadomie, bo choć już nie ma Go wśród nas, to mamy w pamięci Jego słowa, jakie padały podczas jakże częstych wizyt w Gdańsku i możemy czerpać ze wspaniałego i wielkiego dorobku reżysera” (s. 8).

Dziś do tych słów mógłbym dodać, że częścią tego dorobku są więzi oraz przyjaźnie naukowe i kulturowe, jakie rozwinęły się przy okazji inicjatyw związanych z osobą Andrzeja Wajdy na naszej Uczelni. Choć często są to krótkie spotkania, zostają z nami na długo, a fakt, że do nich wracamy, dowodzi, że nie są ulotne. Dlatego w tym miejscu chciałbym złożyć podziękowania Pani Krystynie



Zachwatowicz-Wajdzie za niezapomniane spotkanie na Uniwersytecie Gdańskim i Jej życzliwość wobec podejmowanych przez nas działań, a także obu Paniom Dyrektor Muzeum Manggha – Dyrektor Bognie Dziechciaruk-Maj, która stała na czele Muzeum Manggha, gdy organizowaliśmy wystawę i konferencję oraz obecnej Dyrektor Katarzynie Nowak, która tak pięknie zareagowała na propozycję kontynuowania naszej współpracy z Mangghą przy okazji wydania tej książki. Nie mogę tu nie wspomnieć o Hani Król, która z właściwą sobie energią najpierw przygotowywała naszą wystawę, a później wystąpiła na konferencji, dzieląc się opowieścią o Andrzeju Wajdzie – reżyserze i miłośniku malarstwa.

Gdańsk, 4 października 2023 r.  
Rektor Uniwersytetu Gdańskiego

*Prof. dr hab. Piotr Stepnowski*



Krystyna Zachwatowicz-Wajda i rektor Piotr Stepnowski przed Biblioteką UG, 3 października 2021 r. (fot. Joanna Kamień)



*Wernisaż wystawy Wajda. Człowiek z Gdańska, Biblioteka Główna UG, 4 października 2021 r., wystawa przygotowana we współpracy z Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha.*

*U góry: sala wystawowa; u dołu od lewej: kuratorzy wystawy: dr Anna Król i prof. Kamil Zeidler oraz dyrektor Muzeum Manggha Bogna Dziechciaruk-Maj (fot. Tomasz Nowicki)*